Dirk

STICHTING WERKGROEP MILIEUBEHEER RHENEN

NIEUWS BRIEF

voorlopige redaktie:
A. de Boer, E. den Boer,
W. Hoorn, A. Vermeer,
G. van der Voet
adres: Stichtse Rand 42, 3911 JV Rhenen

jaargang 84, nr. 3

Van de redaktie

Dit is alweer de 3e Nieuwsbrief van dit jaar. Zoals gewoonlijk vindt U hierin slagen van werkzaamheden en zaken die ons bezig houden.
Nieuw hierin is onze poging om Rhenenaren aan U voor te stellen, die zich bezig houden met milieuzaken.
Op pagina 2 kunt U kennis maken met Ir. W.M.J. den Boer en zijn betrokkenheid met de "zure regen" problematiek.

" Chemische fabriek Rhenus"

"Bewoners hebben geen vertrouwen in de gemeente", zo was de kop van een krantebericht naar aanleiding van een bewonersbijeenkomst in cafe-restaurant Het Viadukt.
Reden van deze bijeenkomst was de hinderwetvergunning, die de gemeente Rhenen Rhenus wil gaan geven.
Van 27 aug. tot 27 sept. lag deze ter visie en hebben omwonenden en andere belangstellenden de tijd gehad om hierop te reageren, mits men dat in een eerdere fase reeds deed.
Het comité Rhenus Zuiver tracht de belangen van de omwonenden te behartigen en had bovengenoemde bijeenkomst belegd om met de achterban te overleggen. De opkomst was zeer groot.

De vraag was, willen we nu in hoger beroep gaan bij de kroon of laten we de hinderwetvergunning nu zo snel mogelijk van kracht worden en vertrouwen we dus op de gemeente, die Rhenus er aan zal moeten houden, al dan niet met dwangsommen, zich aan de bepalingen zoals omschreven in de hinderwet, te gaan voldoen.

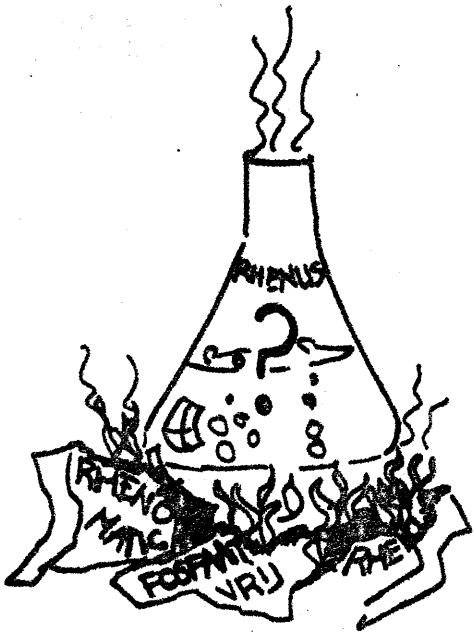

Bijna unaniem was men van oordeel het comité verder moet gaan op de ingeslagen weg, d.w.z. zich blijven verzetten vooral tegen enkele ontoelaatbare processen bij Rhenus. Dit zijn in het algemeen de processen die er na 1978 zijn bijgekomen, en die men nu nog van plan is te gaan ontwikkelen.

In de eerste plaats is dat de verbrandingsinstallatie , waarin destillatie residuen van verfoplosmiddelen en vetzuren als brandstof worden gebruikt naast olie en gas, terwijl stinkende en giftige afvalstoffen verbrand zullen worden.

Aangezien er geen ervaring is met deze werkingsmethode wordt de plaatsing van de installatie als proefobjekt beschouwd en als zodanig gesubsidieerd door het Ministerie van VROM.!

De bezwaren richten zich o.a.

- op het feit dat midden in een woonwijk een proef wordt genomen met een chemische verbrandingsinstallatie, waarbij de omwonenden blootgesteld kunnen worden aan giftige stoffen;
- er bestaat geen enkele zekerheid dat de stank tot aanvaardbare normen zal afnemen;
- een aantal zware metalen (bv. lood, cadmium, kwik en arsenicum) gaat vermoedelijk als damp de pijp uit;
- deze metalen kunnen geen cumuleren in de grond en gewassen.

Ten tweede blijven de bezwaren tegen de verwerking van schadehoudende oplosmiddelen onverminderd van kracht. Het comité vindt deze regeneratie een onaanvaardbare zaak midden in een woonwijk.
Ook omtrent de lijnoliekokerij bestaan nog te veel onzekerheden.
Bezwaar wordt ook gemaakt tegen het feit dat in de hinderwetvergunning sprake is van een "olie- en vettenverwerkend bedrijf".! Gezien de verwerking van chemische stoffen waaronder zeer brandgevaarlijke én explosieve én giftige stoffen.

Rhenus is dus géén zeepfabriek meer!!!

CURE TIJDEN VOOR EEN BOSBOUWER ?

Behalve de leden van de werkgroep willen wij regelmatig andere Rhenenaren aan het woord laten in onze Nieuwsbriefs mensen die hetzij via hun beroep hetzij uit belangstelling iets te vertellen hebben over milieuzaken, al of niet toegespitst op een rhenensesituatie.

De persoon, die wij als eerste naar zijn mening vroegen, is Ir. W.M.J. den Boer.

Hij is beroepshalve bezig met een probleem waar we niet alleen in Rhenen mee te maken hebben, maar zelfs een wereldomvattend probleem, nl. de luchtverontreiniging.

Verschillende keren al hebben we Ir. den Boer via pers of televisie kunnen beluisteren als woordvoerder van Staatsbosbeheer over de milieuramp beter bekend onder de naam zure regen.

Hij woont in onze oude binnenstad, en ik ben bang dat hij met aanmerkelijk minder plezier in onze bossen als rondwandelen dan de gemiddelde argeloze en helaas onwetende wandelaar, want ook in de bossen in onze omgeving zijn de subtiele eerste luchtverontreinigingseffekten al te zien.

Hij studeerde Bosbouw in Wageningen, brocht in verband met zijn doctoraalstudie tijd door in Nigeria, Surrey (Engeland) en Schotland.
Om het vak van bosbeheerder, of in breder verband milieubeheerder, goed onder de knie te krijgen, studeerde hij in Amerika aan de University of Washington Seattle, bosbouw met als keuzevakken Road Engineering en Business Economics. Hier kwam hij ook in aanraking met de enorme natuurreservaten die nog in Amerika aan te treffen zijn, o.a. Yellowstone Park.

Sinds zijn terugkeer in Nederland is hij werkzaam bij Staatsbosbeheer, Inspectie Bosbouw, afd. Bosontwikkeling.

Ter informatie: Staatsbosbeheer is een overheidsinstelling die verantwoordelijk is voor het bosbouwbeleid in Nederland.
Het bedrijf met ongeveer 2000 werknemers heeft 2 kanten:

- naar buiten toe: voorlichting aan particuliere boseigenaren, onderhouden van kontakten met en advisering van gemeenten, subsidieregelingen e.d.
- binnen het eigen bedrijf: goed beheer van de staatsbossen en organisatorisch werk.

Staatsbosbeheer is ook belast met de uitvoering van het natuurbeschermingsbeleid en met het beheer van natuurterreinen in overheidseigendom. Een instelling als Staatsbosbeheer werkt al gauw met meerjarenplannen in de orde van 50 jaren.
Ir. den Boer heeft zich de laatste twee jaar bezig gehouden met de luchtverontreiniging.

Lucht en vervuiling: een verschijnsel waarover de redenaar Seneca reeds in 61 n.C. schreef: "Zodra ik uit de zware lucht van de stad was gekomen en uit de stank van de rokende schoorstenen, die, wanneer ze opgestookt worden, alle pestilente dampen en roet die ze inhouden, uitbraken, voelde ik mij een ander mens."
Een citaat ter aanduiding hoe belangrijk schone lucht altijd al voor de mens geweest is!

Nu in de 20e eeuw heeft de luchtverontreiniging een acute en rampzalige vorm aangenomen.
Door de gevorderde kennis zijn we in staat vast te stellen waardoor en waarmee de lucht vervuild wordt en ook wat de effekten zijn voor de leefomgeving.

Mochten wij in onze onwetendheid nog wel eens veronderstellen dat bomen en ander groen zou werken als soort filter, bewezen is nu dat de soort van luchtverontreiniging waar we nu mee te maken hebben, juist de vegetatie aantast.

Het gaat om bomen die vaak meer dan 50 jaar nodig hebben om een behoorlijke grootte te krijgen. Men kan natuurlijk weer jonge bomen aanplanten, maar dat is zinloos op die plaatsen waar bos als gevolg van luchtverontreiniging acuut afsterft en waar dan ook nog geen preventieve maatregelen genomen zijn.

In de kringloop van de natuur is de vegetatie een essentiële schakel evenals de lucht.
Lucht, licht, water en bodem met vegetatie maken het mens en dier mogelijk om op deze aarde te leven; met elkaar vormen zij een kringloop die niet verstoord mag worden.
Water- en bodemverontreiniging zijn reeds aan de orde van de dag, luchtverontreiniging is des te erger omdat het nog meer onontkoombaar is: om in leven te blijven, moet iedereen ademen, we hebben geen keus wat dat betreft!

Wat zijn de oorzaken van "zure regen", zoals deze vorm van luchtverontreiniging, niet geheel terecht, genoemd wordt?
Dit zijn gassen zoals zwaveldioxide (SO_2), stikstofoxiden (NO_x) en ammoniak (NH_3).
Onderling reageren ze tot o.a. zwavelzuur (H_2SO_4), salpeterzuur (HNO_3) en ammoniumsulfaat ($(NH_4)_2SO_4$).

Een derde deel van de zure neerslag komt in natte vorm naar beneden (regen, sneeuw of mist), twee derde deel in droge vorm als gas of stof.

Waar komt die verontreiniging vandaan?

Zwaveldioxide (45%) komt vrij bij de verbranding van zwavelhoudende brandstoffen, vnl. van electriciteitscentrales en olieraffinaderijen.
Stikstofoxiden (± 20 %) zijn vnl. afkomstig uit de uitlaatgassen van auto's.
Ammoniak (± 35 %) komt vrij bij het ventileren van stallen en bij het uitrijden van mest over akkers en weiden, intensieve veehouderij dus.

N.B. De bovengenoemde percentages hebben betrekking op de bijdrage aan de zure regen.

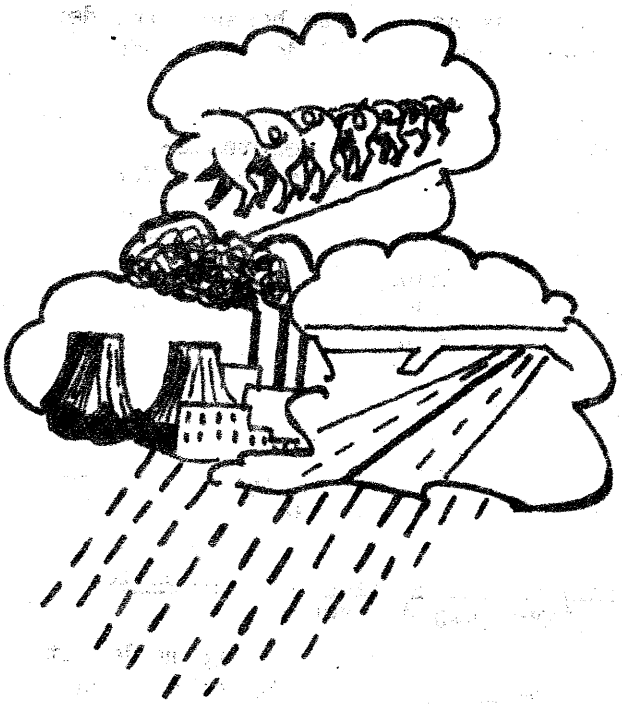

Gevolgen van de zure neerslag zijn o.a.
- het verdwijnen van plantaardig en dierlijk leven in diverse meren van Scandinavië en Noord-Amerika;
- de aantasting van beton, natuursteen en metalen;
- de aantasting en het tot sterven gedoemd zijn van de bossen.

Vooral in Duitsland heeft het afsterven van bos verontrustende proporties bereikt: in '81 was nog 1% van alle bossen zichtbaar aangetast,
in '82 was dit 8%
in '83 was dit 35%
in '84 was dit 46%

(tevens nog van groot belang!
is de ozon / vrije radicalen
tast bladeren aan! (uit NOx gevormd!

⇒ dit bij langdurig zonnig weer!

$NO_2 + O_2 \xrightarrow{zon} NO + O_3$!

In Nederland is de zure regenproblematiek doorgedrongen na diverse symposia over dit onderwerp.
In een door mevrouw de Boois ingediende motie in de Tweede Kamer werd de regering gevraagd een breed inventarisatieonderzoek te verrichten naar de verwachte schade op verschillend gebied en veroorzaakt door verzuring van de bodem, en een programma van maatregelen op te stellen.
Dit inventariserend onderzoek kwam in januari '84 klaar, en werd in het voorjaar gevolgd door een excursie van kamerleden naar aangetaste bossen. Ir. den Boer begeleidde hierbij de kamerleden.

Een onderdeel van deze inventarisatie is ook een voortdurend vegetatie- en bosonderzoek naar de aantasting. Voor de bossen is een meetnet uitgezet van 3300 meetpunten. Dit jaar zijn voor de 2e keer de meetpunten gecontroleerd;
Bij dit onderzoek wordt gekeken naar:
- de mate van doorzichtigheid van de kronen bij naaldbomen
- de verkleuring van de naalden
- de voortijdige bladval van loofbomen.

De meetresultaten zullen in een rapport aan de minister aangeboden worden.

De maatregelen om verzuring tegen te gaan liggen bij de bron.

"lapmiddelen" zoals bemesting om de uitgespoelde mineralen aan te vullen, en het kweken van bomen die stand houden tegen de verzuring, hebben weinig en in ieder geval geen blijvend effekt.
De uitstoot van centrales en olieraffinaderijen moet beperkt worden, evenals die van de stikstofoxiden en koolwaterstoffen door het verkeer (snelheidsbeperking tot 100 km. wordt in Zwitserland en Duitsland al overwogen), en de ammoniakuitstoot door de intensieve veehouderij.

Nieuwe "emissie-normen" voor centrales en raffinaderijen zullen, evenals beperking van auto-uitlaatgassen, geënt worden op het beleid en de nieuw ontwikkelde wetgeving van de Bondsrepubliek Duitsland.
Daarnaast zal het energieverbruik door middel van fossiele brandstoffen moeten dalen. Gezocht zal moeten worden naar andere duurzame en milieuvriendelijke energiebronnen zoals passieve zonne-energie en windenergie e.a.

Met het oog op de vermindering van de ammoniakuitstoot worden maatregelen getroffen op grond van de nieuwe Wet Bodembescherming en de Meststoffenwet.

Is er in Rhenen iets te merken van de gevolgen van "verzuring"?

a. De hoeveelheid luchtverontreiniging die door bossen wordt gefilterd uit de lucht is ongeveer 3 à 4 keer groter dan dat het bos op den duur kan verdragen.

b. Acute en zeer duidelijke effecten zijn rond Rhenen nog niet geconstateerd, wel treden de algemeen bekende eerste verschijnselen ook hier op, nl.: vergrassing van heideterrein; verdwijnen van enkele plantensoorten en van voor luchtverontreiniging gevoelige en matig gevoelige korstmossen.

Volgens Ir. den Boer is in Rhenen, voor zover er sprake is van zure luchtverontreiniging, vooral de ammoniakuitstoot van belang. Als voorbeeld van een aanwijsbaar aangetast stukje bos, noemt hij een perceel fijnspar aan de Utrechtsestraatweg achter de Tangh. Dit bosje is ± 15 jaar oud en ziet bruin van de ammoniak.

Een ander voorbeeld is de duidelijk zichtbare vergrassing van de Remmerdense heide, eigendom van het Utrechtse Landschap. Ondanks de moeite die het Utrechts Landschap zich getroost met maaien en zelfs plaggen steken, verslechtert de heide en dringen de grassen steeds verder op.

Aan het slot van ons gesprek met Ir. den Boer vroegen wij hem nog een prognose te geven voor de toekomst, want het huidige beeld dat hij ons schetste was uiterst somber.

De gevolgen kunnen zijn:
- een enorm aanbod van hout
- ineenstorting van de houtindustrie, bv. in Duitsland zijn 800.000 mensen betrokken bij bosbouw en houtverwerkende industrie
- mogelijke verwaarlozing van de bossen
- nog onbewezen, maar mogelijk verband met toenemend aantal cara-patiënten.

Hij geeft veel lezingen over dit onderwerp, en leidt excursies om zoveel mogelijk mensen te doordringen van de ernst van de situatie wat betreft de vervuiling van onze lucht en de noodzaak om de oorzaken aan te pakken.

Ondanks alles, een man met een benijdenswaardige baan enerzijds omdat hij kan werken vanuit een officiële organisatie (de frustratie van de vogelvrije aktievoerder), weinig benijdenswaardig anderzijds omdat hij ook te maken heeft met de vele tegenstrijdige belangen en verschillende omstandigheden, zowel nationaal als internationaal (het voordeel van de kortzichtige aktievoerder), zodat hij voortdurend moet oppassen ook op dit terrein door de bomen het bos te blijven zien.

STREEKPLAN - UTRECHT

In mei j.l. is het voorontwerp Utrecht uitgekomen. Een streekplan beoogt voor een periode van ongeveer tien jaar het ruimtelijke beleid weer te geven, zoals het provinciale bestuur dit voor ogen staat. In woorden en kaarten worden de meest gewenste ontwikkelingen weergegeven voor de woningbouw, de werkgelegenheid, inclusief de landbouw, het verkeer, de recreatie en de natuur- en landschapsbescherming.

Dit nieuwe streekplan voor de hele provincie Utrecht moet de drie oude, nu nog geldende streekplannen gaan vervangen.

Het voorontwerp-streekplan ligt nu ter inzage, en staat ter discussie voor de bevolking. Hiervoor zijn diverse inspraakavonden georganiseerd. Voor de inwoners van Rhenen is dat maandagavond 12 november in Leersum.

Na verwerking van alle opmerkingen en bezwaren zal een ontwerp-streekplan uitkomen, dat ter inzage zal liggen op het gemeentehuis. Gedurende 2 maanden kunnen bezwaarschriften ingediend worden. Vervolgens beslissen Gedeputeerde Staten op de bezwaarschriften en leggen het ontwerp-streekplan ter goedkeuring voor aan Provinciale Staten. Deze stellen uiteindelijk het streekplan vast. Het vastgestelde streekplan zal weer ter inzage liggen en is daarna voor een periode van 10 jaar geldig.

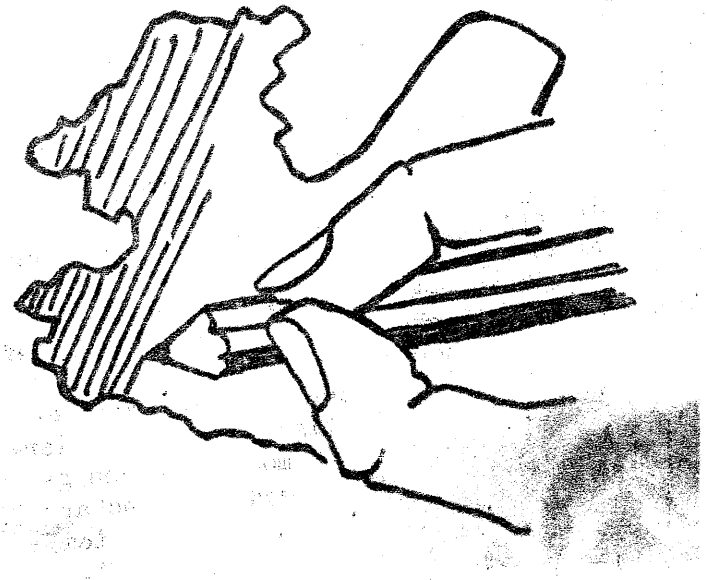

Het streekplan is vooral van groot belang, omdat de provincie dit als toetssteen hanteert bij de goedkeuring van gemeentelijke structuur- en bestemmingsplannen. En bestemmingsplannen zijn wel bindend voor de burger.

Het spreekt haast vanzelf dat de WMR vooral het beleid ten aanzien van natuur en landschap ter harte gaat. Met de Stichtse Milieufederatie is zij van mening dat "de bescherming en de ontwikkeling van een rijke natuur, een schoon milieu en een gevarieerd landschap zulke essentiele doelstellingen zijn, dat ze in het nieuwe streekplan als centraal uitgangspunt moeten worden gekozen". Een verwaarlozing van natuur, milieu en landschap zal immers op den duur niet alleen hoge kosten met zich mee brengen, maar ook ons leefmilieu vernietigen en ons aller welzijn bedreigen. provincie is de afname van de totale oppervlakte natuurgebied en de versnippering van het natuurgebied.
Een duidelijk voorbeeld hiervan dichtbij huis is de Utrechtse Heuvelrug: ooit een uitgestrekt gebied van bossen, heide en zandverstuivingen, nu aangevreten door nieuwe woonwijken, militaire terreinen en drukke verkeerswegen.

De natuur is niet alleen steeds verder verstoord, maar door de doorsnijdingen van het gebied is ook de natuurlijke samenhang verloren gegaan. Het stopzetten van de versnippering en het weer tot stand brengen van samenhangen tussen de natuurgebieden moet één van de hoofddoelstellingen in het nieuwe streekplan zijn.

Voor het landschap moet behoud van variatie voorop staan.
De variatie in het Utrechtse landschap wordt bepaald door typische landschappelijke aspekten zoals : openheid, kleinschaligheid, kavelpatronen, reliëf, bosjes en houtwallen.

Bij landbouw, wegenaanleg, woningbouw, industrievestiging enz. zal hiermee zodanig rekening moeten worden gehouden dat de kenmerkende eigenschappen behouden blijven en de identiteit van een streek gewaarborgd blijft.
De WMR zal vooral de waardevolle eigenschappen van de Utrechtse Heuvelrug in het oog houden, de overgangen van de heuvelrug naar de riviet en de Gelderse vallei en het open centrale deel rond de Grift in het Binnenveld.
12 November zal zij in Leersum present zijn.

Grietje van der Voet

Wilgen knotten

Het afgelopen seizoen is de knotgroep aktief geweest aan de Cuneraweg bij C.J.G. van Laar, in het hart van Achterberg. Het bomenbestand op dit bedrijf is gevarieerd en arbeidsintensief. Met aankomend seizoen kan het werk hier zeker afgerond worden.
Behalve wat alleenstaande bomen in de Vude staan er nu in het hele gemeentegebied geen knotbomen meer die achterstallig zijn en toegankelijk voor de knotgroep.
Het bomenbestand dat bijgehouden moet worden is ook zo groot (± 400 stuks) dat alleen al hieraan de tijd opgaat. Daar zullen we dus ook het komende seizoen weer mee bezig zijn.
Het knotseizoen begint op zaterdag 24 nov. om 9 uur 's morgens bij C.J.G. van Laar, Cuneraweg 78, Achterberg.
Geknot wordt er alleen 's morgens.
Kontaktadressen: P. de Boer, Pr. Bernhardstraat 30, tel. 08376 - 3696 en
W. Schulte, Franseweg 102, Elst, tel. 08384 - 1618.

Iedereen, die zich op een nuttige manier in de buitenlucht wil inspannen en ontspannen is van harte welkom.
Voor gereedschap wordt gezorgd, drinken zelf meenemen.

GEMEENTE GIFVRIJ !!

Onder bovenstaande titel was er zaterdag 15 september bij Natuur en Milieu in Utrecht een studiedag georganiseerd door Milieudefensie, als vervolg op een studieweekend eind mei over milieugevaarlijk afval.

Uit Rhenen waren Ko Steenman en ondergetekende aanwezig om ideeën op te doen. Deze dag ging niet over het gif in plantsoenen en ook niet over de "grote" gifzaken van chemische industrieën, maar over:

a. bedrijven met kleine hoeveelheden chemisch afval, of wel 90% van de bedrijven, met 10% van het afval, en
b. de huishoudens, die 0,5% van ons gevaarlijk afval "produceren" in de vorm van verfresten, lege batterijen, oplosmiddelen, afgewerkte olie, medicijnen, resten bestrijdingsmiddelen enz.

In totaal waren 50 à 60 mensen uit het hele land komen opdagen, inklusief een aantal "informanten", dat wil zeggen deskundige ambtenaren van provincie en gemeente, en van Milieudefensie.

Uit het eerder gehouden studieweekend was al gebleken, hoe slecht de inzameling en verwerking van het chemisch afval in Nederland tot nu toe is geregeld. Ondanks de grote gifschandalen uit het verleden, en ondanks de miljarden die er nodig zijn om giftige gronden af te graven, wil men in Nederland nog steeds voor een dubbeltje op de eerste rang zitten.
Volgens mij zou elke regio een opslag en verwerking moeten hebben. Nou, de overheid denkt kennelijk dat bestaande partikuliere bedrijven zo hier en daar de rommel wel kunnen opvangen en verwerken (bv. Rhenus ...!), terwijl men slechts één "superverwerking" in Rijnmond gaat bouwen. Gevolg: de illegale aktiviteiten gaan gewoon door.

Als je denkt aan allerlei kleine wasserijen, drukkerijen, garages, galvanische bedrijven, laboratoria enz.,enz., zoals er in of bij elke stad (ook Rhenen) vele staan, dan valt te begrijpen dat vele kleintjes een grote (vieze boel) maken. Hetzelfde geldt voor ons aller huishoudens.

Een aantal provincies (Noordholland, Drenthe, Gelderland) zijn begonnen hun gifproblematiek aan te pakken, met name via het inrichten van plaatselijke inleverdepots, maar ook via het benaderen en

controleren van voorlopig beperkte groepen van bedrijven.
Controle wordt echter des te minder noodzakelijk, naarmate je het de bedrijfjes gemakkelijker maakt hun spul kwijt te raken.
Dus is nodig: een depot of verwerking op niet te grote afstand, en eventueel aanbieden van een gestandariseerde container (zie het artikel in ROM-magazine van augustus 1984!) in kombinatie met een eenvoudige boekhouding.

Ter informatie: ROM-magazine is een maandelijks tijdschrift over Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Het is een uitgave van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).

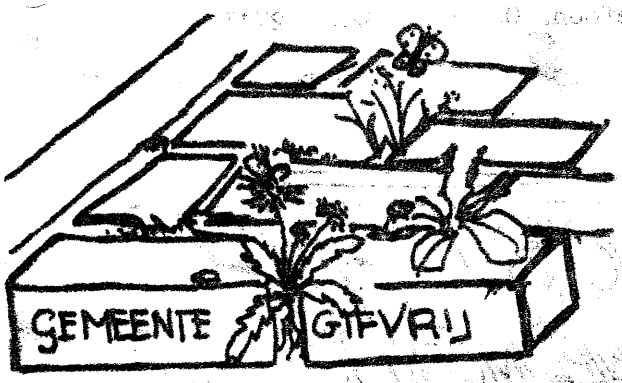

Op de genoemde studiedag werd naar een aanpak voor de milieugroepen gezocht, waarbij via allerlei akties de gemeenten, de bedrijven en de partikuliere huishoudens er toe kunnen worden gebracht eindelijk serieus te gaan werken aan oplossingen voor het giftige afval.

In ons eigen sub-diskussiegroepje maakten we zelfs een draaiboek: aanbieden van een maquette van een plaatselijk inzameldepot aan de burgemeester vergezeld van een voorlichtingsboekje, foto daarvan in de plaatselijke krant, brief naar Gemeenteraad en Provincie, ook Sinterklaas erin betrekken, veel voorlichting aan bedrijven en burgers, geld laten reserveren voor gifdepot en gifinzameling op de gemeentelijke begroting, en dergelijke vervolgakties.

De aktie "Gemeente gifvrij" gaat in het najaar pas echt lopen.

Er komt een landelijk aktieprogramma van Milieudefensie, waar we nog meer van zullen horen!!
Hopelijk kunnen en zullen we aktief meedoen!
Wat onze regio betreft: op 16 oktober is er betreffende deze aktie een avond in Arnhem, waar we zeker met een aantal naar toe moeten!
Overigens: nu Rhenen versneld vele Hinderwetvergunningen gaat uitreiken, ben ik van mening, dat wij als Milieuwerkgroep juist nu via bezwaarschriften en/of uitleg op hoorzittingen maximaal moeten bevorderen, dat er in de Hinderwetvoorwaarden voldoende eisen staan ten aanzien van inzameling en recycling van chemisch afval van allerlei bedrijven en bedrijfjes.

Dus een periode om extra attent en aktief te zijn in deze afvalmaterie!

Dirk Prins

Milieudag Streekhuishoudschool Rhenen

De streekhuishoudschool te Rhenen nam het uitstekende initiatief om een gehele dag aan het einde van het schooljaar te wijden aan een speciaal onderwerp, nl. het milieu. Een projekt van één dag dus voor een school met ongeveer 150 leerlingen van 12 - 16 jaar.

Het programma bestond uit 3 onderdelen:

1. Film over de gevaren die ons milieu bedreigen "Het is nog niet te laat" + diskussie.
2. Bezoek aan waterzuivering te Remmerden.
3. Werkgroep Milieubeheer Rhenen over: afval, energie en specifieke werkzaamheden in Rhenen.

Bijna de gehele beschikbare schoolruimte werd in beslag genomen door de diverse aktiviteiten, waaronder

- een mobiele tentoonstelling van het Instituut voor Afvalstoffenonderzoek (IVA) te Amersfoort;
- panelen met foto's over groen- en plantsoenbeheer;
- een VAM compostton;
- een tafel met voedingswaar uit het ekologisch winkeltje Onder de poort in Rhenen, waar men voorlichting kreeg over voeding en ook mocht proeven;
- een energielokaal met verschillende kleine demonstraties, bv. maken van kringlooppapier;

- een afvalzak gevuld met de meest gangbare "droog" afval met uitleg over materiaalkeuze en eventueel hergebruik;
- dia's over groenbeheer in Rhenen;
- wandeling rond het Gastland waaronder bezoekje aan kruidentuin aldaar.

De leerlingen (in groepjes van ongeveer 15 personen en onder begeleiding van een eigen onderwijskracht) maakten kort kennis met al deze onderdelen. Misschien een wat overladen programma, wat het erg vermoeiend maakte voor zowel leerlingen, onderwijzers en werkgroepleden, maar een evenement waaraan de werkgroep graag haar medewerking heeft verleend.

Willy Hoorn

Wat is de WED ?

De Werkgroep Energie Diskussie is een vereniging van een 50-tal organisaties (ook politieke partijen) die zich allen op hun terrein inzetten voor een verantwoord energiebeleid en een schoon milieu.

In 1980 heeft de WED een aantal uitgangspunten vastgelegd, die later als basis hebben gediend voor de Brede Maatschappelijke Diskussie (BMD).

Na het in 1983 uitgebrachte advies van de BMD aan de regering, zit de WED echter niet stil, want haar doel, het komen tot een voor mens en milieu vriendelijke energievoorziening waarbij ook gebruik gemaakt wordt van duurzame bronnen zoals zon, wind en water, is nog lang niet bereikt.

Vanuit haar projektburo in Amsterdam werkt zij met behulp van plaatselijke en regionale groepen aan voorlichting- en informatieaktiviteiten over het gehele land. Zij richt zich daarbij zowel op de betrokkenheid van de bevolking als op de beïnvloeding van de gemeentelijke energiepolitiek.

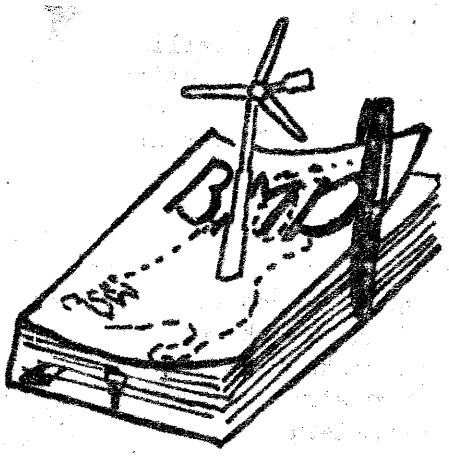

Je hoeft dus niet speciaal lid te zijn van een plaatselijke milieuorganisatie of vereniging om deel te nemen aan de WED, ieder kan zich individueel aanmelden. De gemeente Rhenen valt onder de regionale werkgroep Arnhem, en enkele leden van de WMR hebben het afgelopen seizoen (eenmaal per 14 dagen) aan deze werkgroep meegewerkt. De voorlichtingsavond over "gebruikmaking van passieve zonne-energie in de woningbouw" is één van de realisaties geweest. Verder wordt gedacht en gewerkt aan voorlichtingsprojekten op scholen en met verenigingen zal binnenkort kontakt worden gezocht. Ook tijdens het 2-maandelijks overleg van de WMR met de gemeente Rhenen komt energiebeleid regelmatig aan de orde.

Voor meer informatie:
Werkgroep Energiediskussie
Damrak 28-30, 1012 LJ AMSTERDAM
telefoon: 020 - 270328 / 271368

Wiep Duijvetter

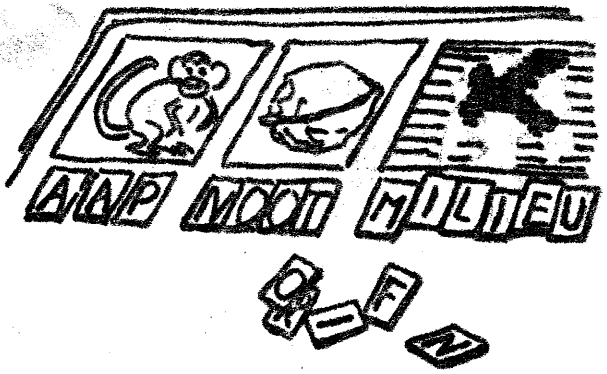

JONG GELEERD OUD GEDAAN!

over milieu-edukatie

Aansluitend bij het artikel over de WED en het verslag over de milieudag op de rhenense huishoudschool het volgende. Het valt op dat veel oudere mensen zorgvuldiger omgaan met hun leefomgeving dan de jongere of middengeneratie.

Misschien is de reden hiervoor dat de welvaart de laatste 10-tallen jaren zo enorm vooruitgesprongen is. In een vrij kort tijdsbestek is zeer veel uitgevonden, vnl. mogelijk gemaakt door de chemische industrie. Na de 2e wereldoorlog dus na een moeilijke tijd met veel beperkingen, kwam plotseling de welvaart met vele nieuwe produkten; voor elk probleem leek wel een oplossing te bestaan of nog uit te vinden.

Veel ouders, die nu kinderen op de lagere school hebben, zijn zelf al opgegroeid met zaken als de plastic vuilniszak, de koelkast, wasmachine, televisie e.d. Bij de recente diskussies over de uitkeringen wordt al onderscheid gemaakt tussen biologisch minimum (= genoeg om in leven te blijven) en sociaal minimum (+ algemeen aanvaardbare levensbehoeften als stofzuiger, wasmachine e.d.). Het is uiteraard niet mijn bedoeling om maatschappijkritiek hierop te leveren, maar slechts om aan te duiden in wat voor soort maatschappij wij momenteel allemaal leven.

Vroeger kende men ook de materialen om zich heen: wol, katoen, hout, men wist waar het vandaan kwam en wat er te gebeurde na afdanken. Tegenwoordig worden wij omgeven door zoveel kunststoffen waarvan de samenstelling ons onbekend is evenals de gevolgen op de afvalhoop. Bovendien worden veel kunststofartikelen zelfs uitnodigend "wegwerpartikelen" genoemd (vnl. vanwege de prijs), terwijl dat vaak juist het slechtste is wat ermee gedaan kan worden!

Manipulatie door de industrie en reclamewereld enerzijds, onkunde wat betreft kennis der materialen anderzijds zijn de oorzaken van veel milieuvervuiling.

Met deze denkbeelde in het hoofd willen we proberen de jeugd in Rhenen milieu-onderwijs (d.w.z. leren omgaan met onze leefomgeving) te geven onder het motto Jong geleerd oud gedaan! Niet is dus niet zo dat we zaken willen terugdraaien, alleen leren verstandiger om te gaan met de materialen die we in handen krijgen, kritisch te zijn bij aankopen (materiaalkeuze, overbodige en luxe verpakking vermijden) en bij afdanken van iets zich te bezinnen op eventueel hergebruik of wijze van weggooien (bv. inleveren van batterijen, medicijnen e.d.).

Ook over de verschillende bronnen van energie en gebruik ervan valt veel te zeggen.

Binnenkort zullen wij kontakt zoeken met de scholen in Rhenen, en hun verzoeken enkele lessen aan milieuedukatie te wijden. Deze lessen kunnen dan verzorgd worden door enkele leden van de werkgroep met onderwijservaring, maar we willen ook de onderwijskrachten zelf lesmateriaal verschaffen aangepast aan de wensen en werkwijze van die bepaalde school.

De lessen kunnen misschien ook gekoppeld worden aan een aktie tot het inzamelen van bv. alluminium (een materiaal dat veel ouders gebruiken om het dagelijkse appeltje of crackertje in te verpakken). Alluminium kan heel goed gerecycled worden, maar is moeilijk in te zamelen omdat het zo licht is, daarom zal het van veel kanten moeten komen. Ook denken we aan schooltuinprojekten.

Op veel plaatsen in Nederland is men al bezig met milieu-edukatie. Het is voor ons ook een nieuw projekt en dus is inbreng vanuit de scholen mogelijk en zelfs welkom.

Willy Hoorn

Wandeling over de Grebbeberg
Excursie onder leiding op
zaterdag 27 oktober
zaterdag 24 november
zaterdag 29 december telkens om 11.00 uur
vanaf het NS-parkeerterrein.
Boswachter: J.G. Veenhof.
Duur van wandeling: ongeveer 1½ uur.

Groenbeurs in de Westpoort

Dinsdag 23 okt. Inleveren van (tuin)planten van 2-3 en 7 - 8 uur
Verkoop van 8 - 10 uur 's avonds.

Paddestoelenexcursie in de Leersumse bossen, op 27 okt. Verzamelen 10.00 uur op parkeerplaats aan de Utrechtse Baan vlak bij Maarsbergseweg. Veraniging voor Dorp en Natuur in Amerongen organiseert deze tocht.

Tentoonstelling "Weer en Wind"
Ontwikkelingen in de weerkunde in Nederland tot 1900. Van 24 sept. tot 5 jan.1985 in Universiteitsmuseum, Biltstraat 166, Urecht.

Roto-tentoonstelling Wereld Natuur Fonds: "Red de planten, red het leven".
22sept.- 3 dec. Dagelijks 9.30- 17.00 uur
di- en do-avond 19.30-22.00 uur
zaterdagen 14.00- 17.00 uur.
Bezoekerscentrum Landbouw Hogeschool, Mansholtlaan 12, Wageningen.

De Nederlandse Bodemkudige Vereniging houdt een wetenschappelijke bijeenkomst op woensdag 7 november in het Staringgebouw te Wageningen. Aanmelden voor bijeenkomst en lunch (f. 8.50) bij de vereniging, Postbus 30003, 9750 RA Haren. Op het programma staan de volgende onderwerpen: mijnsteenbergen, vuilstortplaatsen, nuttig gebruik van slibsoorten, chemische aspekten van vlieggas, beplanting op afvalstorten, bulkafvalstoffen als ophoogmateriaal.

Vereniging voor Dorp en Natuur in Amerongen: 14 nov. lezing Drs. P. Schenk (ethologg) over: " Het welzijn van landbouwhuisdieren in de bio-industrie". Rest. Darthuizen, Rijksstraatweg te Leersum. 20.00 uur.

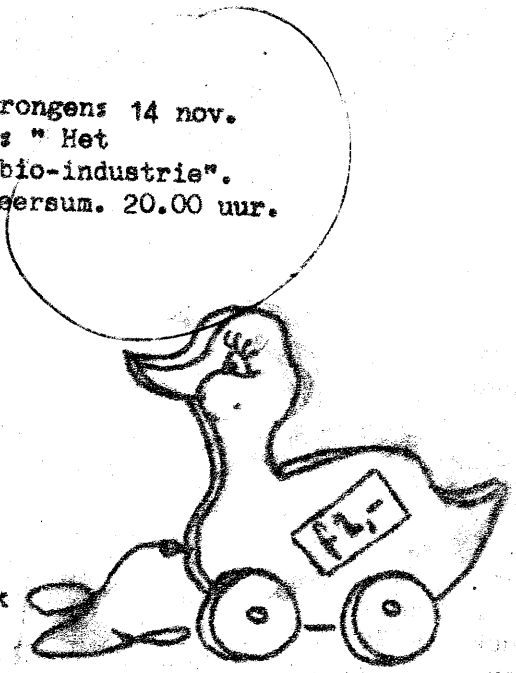

Begin november organiseert de Westpoort de jaarlijkse speelgoedbeurs. Niet alleen goed voor Uw portemonnaie ook goed door hergebruik en dus afvalbeperking. Raadpleeg R.B.C. voor precieze datum en tijd.